

nationibus, in quibus viget cultuum libertas. 4.º Ecclesia ipsa ampliorem libertatem et independentiam a potestate civili sibi vendicat.

Resp. 1.º Hæc sunt præcipua quæ pro cultuum libertate adducere consuescunt rationalistæ, seu potius protestantes et indiferentistæ, ex quibus ea plagiare amant ephemeridum scriptores, ac quidam pseudopolitici, queis cordi maxime esse videtur, cultuum libertatem in nostram catholicam Hispaniam invehere. Huic porro objectioni respondere sufficeret, mala, pericula et incommoda, quæ ex introductione libertatis cultuum in catholica natione, qualis Hispania existit, emanare nata sunt, graviora esse, longeque superare utilitates et beneficia, quæ in objectione oggeruntur, etiamsi hæc talia revera forent, prout objiciuntur. Sed præterea breviter ad singula:

Resp. 2.º *Ad primum.* Pecuniæ exteræ (los capitales extranjeros) liberum accesum hodie obtinent ad nostram Hispaniam, non obstante unitate cultus et religionis. Quod si abundantius non affluunt, ex aliis causis est repetendum, non ex absentia libertatis cultuum; quandoquidem, cuilibet permittitur propriam religionem privatim sequi; immo etiamsi nullam profiteatur, nullam molestiam exinde patietur. Adde his, homines aliarum nationum ejusmodi pecuniariis negotiis deditos, ut plurimum, vix quidpiam curare de cultu publico religionis.

Ad secundum. Catholici ministri a ministris protestantibus vel aliorum sectarum nihil habent, quod discant, nisi aut rationalismum, aut incredulitatem et atheismum, aut uxorem et liberos quærere, aut famem lucri et pecuniæ¹. Præte-

¹ "¿Si querrán los policultistas que el Obispo anglicano Colenso, que no admite la divinidad de la Biblia, venga á reformar y enseñar á nuestro clero? William Cobbet ha demostrado hasta la evidencia que el clero anglicano sólo tiene actividad para hacer dinero, y esto lo ha probado con números y con razones, á las cuales no se ha podido contestar. Y cuando los protestantes mismos se ríen de la actividad de su clero para la vida espiritual, ¿se quiere venir á pre-

rea, velle vel conari ad introductionem libertatis cultuum, ut ministri catholici majorem activitatem et illustrationem præ se ferant, idem est ac affirmare et supponere, utile ac conveniens esse, ut perpetua bella sint ad hoc, ut experti duces ac fortes milites existant, aut conveniens esse, abundare pestes et ægritudines inter homines, ut medici studiosiores, ac magis experti et sapientes evadant.

Ad tertium. In primis, etiam in nationibus, in quibus viget unitas cultus, reperiuntur sinceri catholici pietatem ferventius colentes, et fortasse abundantius quam in illis, apud quas viget libertas cultuum. Deinde, melius est, omnes catholicos esse, ac proinde in via salutis æternæ, quamvis horum plurimi tepide vitam christianam agant, cum eis præsto sint auxilia et incitamenta ad resipiscendum in vita et in morte. Unde in natione, in qua viget unitas, sunt et christiani ferventiores, qui sunt in natione, in qua viget libertas; et præterea, omnes sunt in via facili salutis, quod in postrema non habet locum.

Ad quartum. Experientia quotidiana nimis ostendit, hanc assertionem prorsus falsam esse: quandoquidem videmus, in Galia, Italia, aliisque nationibus libertati cultuum subjectis, catholicam Ecclesiam ejusque ministros majoribus restrictionibus et vexationibus subjici, minorique independentia potiri quam in nostra Hispania, quæ unitati cultus adhæret. Immo vero in Hispania ipsa, ecclesia tum maxime vexatur, ac contra ejus independentiam et jura attentatur, dum rempublicam gerunt illi, qui libertatem cultus tuentur, ac magnopere extollunt, et in votis habent.

AETICULUS TERTIUS

De Christi Ecclesia, prout est organum veræ religionis.

Amplissima est hæc tractatio, quam evolvere theologo-sentarlo como un modelo para el nuestro?., La Fuente, *Op. cit.*, pá-ginas 876-77.

rum est munus. Quamobrem, simulque brevitatis lege coacti, nos eam summis tantum labris delibabimus, ut tyro christianæ Ethicæ, Ecclesiæ jura, hominisque officia præcipua erga illam possit agnoscere.

§ I

De Ecclesiæ constitutione et natura.

Ut ergo Ecclesiæ constitutionem et naturam per summa capita attingamus.

1.º Christus Dominus *in terris visus est, et cum hominibus conversatus est*, ut hominis lapsum repararet, hominemque eveheret ad supernam illam beatitudinem videndi Deum *sicuti est*, a qua per peccatum protoparentis defecerat. Hujus rei gratia instituit religiosam societatem pro omnibus hominibus et temporibus *usque ad consummationem sæculi*; quam quidem societatem fidei doctrina, sacramentis, aliisque mediis et auxiliis communivit, quamque ipsemet Christus invisibiliter, visibiliter vero in terris per ejus Vicarium Summum Pontificem, regit, fovet atque conservat. Atque ejusmodi societas religiosa Ecclesiam catholicam constituit, extra quam salus esse nequit, et quam proinde amplecti et profiteri cuncti homines obligantur. Cujus rei gratia,

2.º *Visibilem* Ecclesiam Christus effecit, quippe frustra nea existeret ejus fundatio, nisi ab homine facile et tuto posset agnosci et dijudicari. Dijudicatur autem et agnoscitur apud homines, potissimum ex unitate, sanctitate, apostolicitate, catholicitate, quæ idcirco dicuntur notæ veræ Ecclesiæ a Christo constitutæ, quæ est et dicitur,

a) *Una*: 1.º unitate corporis sub uno capite Christo in cælis, ejusque Vicario in terris; 2.º unitate fidei et doctrinæ; 3.º unitate mediorum seu sacramentorum, et cultus, quibus ad unum eundemque finem supernaturalem homines diriguntur. *Unus Dominus, una fides, unum baptisma.*

b) *Sancta*: 1.º Sanctitate multorum membrorum, quæ

vel manifeste apparet, vel miraculis ostenditur; 2.º ratione doctrinæ et sacramentorum, quæ sanctitatem edocent et producant.

c) *Catholica*: 1.º ratione doctrinæ, quæ eadem ac sibi perpetuo constans existit apud quævis tempora, loca, et personas; 2.º ratione loci, et personarum, quatenus omnes gentes, populos, ac cujusvis conditionis personas complectitur et ad se vocat.

d) *Apostolica* denique, quia, ab Apostolis fundata et propagata, ad nos usque pervenit perpetua et constanti successione Episcoporum, qui vel Apostolis subrogati sunt, vel ab eisdem ordinati et misi.

3.º *Forma* Ecclesiæ est theocratica monarchica, simul cum aristocratica et democratica. *Theocratica*, quia ejus supremum caput ac Princeps monarcha est ipsemet Christus, verus Deus et homo, a quo præcipua et absoluta auctoritate Ecclesia regitur et gubernatur. *Monarchica*, non modo quia Christus, ut nunc diximus, est supremus et absolutus ejus monarcha et Princeps absoluta auctoritate præditus, sed etiam quatenus supremam ac independentem auctoritatem regendi et gubernandi Ecclesiam in terris commisit et tradidit Petro, ejusque successoribus Romanis Pontificibus. *Aristocratica*, quatenus Christi Vicarius in partem sollicitudinis et ministerii gubernationis adsciscere tenetur Episcopos, quos *Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam Dei*. *Democratica* demum, tum quatenus summus Pontifex electione, non jure hæreditario creatur; tum etiam quia et ipse, et Episcopi, et sacerdotes cum aliis ministris, ex omni populo, tribu, lingua, ac ex quavis conditione assumuntur. Cæterum, in electione Romani Pontificis, sola designatio personæ ad homines eligentes spectat; ast potestas ipsa gubernandi et regendi Ecclesiam eidem a Christo ipso immediate confertur.

4.º *Finis* Ecclesiæ, quoad vitam præsentem, est perfectio spiritualis hominis, ac ejus sanctificatio moralis per gratiam supernaturalem Dei, ac bona opera, quæ ex illa proficiscun-

tur. Quoad vitam futuram, est consecutio seu possessio supernaturalis Dei per intuitionem divinæ essentiæ. *Media* præcipua, in hos fines assequendos ab ipso Christo ordinata et constituta, sunt fides, gratia, sacramenta, et cultus divinus.

Ex hucusque expositis circa Ecclesiæ constitutionem et naturam.

Infertur 1.º eam esse societatem, quæ gaudet omnimoda independentia a quavis auctoritate humana, seu civili societate; siquidem, tota quanta est, jure divino, ac Dei voluntate et potestate consistit quoad foundationem, propagationem, formam, doctrinam, cultum, sacramenta, finem et media. Potestas autem Dei, et jus divinum, humanæ potestati, aut juri civili non subjacent.

Infertur 2.º plenum ac perfectissimum ordinem hierarchicum præfatæ Ecclesiæ jure divino competere, qui hierarchicus ordo ex summo Pontifice, Episcopis, sacerdotibus ac inferioribus ministris coalescit et exurgit; quorum proinde potestas in his, quæ ad vitam spiritualem membrorum Ecclesiæ hujusque gubernationem spectant, a nulla auctoritate humana imminui potest, aut licite coarctari.

Infertur 3.º Ecclesiam Christi vitam sibi propriam habere, simulque proprium et peculiarem organismum, quorum conservationem, incrementum et expansionem, triplici potissimum ministerio perficit; quapropter sibi vindicat

a) *Ministerium doctrinale*, seu ministerium verbi Dei, quod ab Ecclesiæ ministris exercetur, ab unoquoque juxta proprium gradum seu conditionem, idque sive per prædicationem Evangelii, sive per decisiones doctrinales, interpretationem Scripturæ, proscriptionem errorum.

b) *Ministerium sacerdotale*, quo nomine designatur administratio sacramentorum, aliorumque mediolorum, quibus supernaturali gratia hominibus confertur, sive hæc interim sacramenta et media salutis a simplicibus sacerdotibus, ac Episcopis, aut ab aliis ministris administrantur aut conferantur.

c) *Ministerium legale*, seu ferendi leges, tum ad promovendam sanctitatem morum, tum ad conservandam, fovendam unionem et subordinationem membrorum Ecclesiæ, tum denique ut Ecclesiæ de idoneis ministris provideatur, qui apud fideles et infideles triplex hocce ministerium congrue exercere valeant.

Infertur 4.º Christi Ecclesiam constituere societatem religiosam, quæ naturalis, simul ac supernaturalis existit. *Naturalis* quidem appellari potest, tum quatenus coalescit ex hominibus, quos perficiendos assumit, non destruendos, cum supernaturalis gratia non destruat, sed perficiat naturam; tum præsertim quatenus adimplet insitam homini aspirationem ad infinitum, et veluti connaturalem propensionem ad cultum Deo exhibendum. *Supernaturalis* vero, quia ejus institutio, propagatio, finis, doctrina, sacramenta vires naturæ superant, et a Deo auctore *gratiæ* profluunt. Quinimmo, catholica Ecclesia constituit societatem omnium perfectissimam, ac veluti *ideale* illud societatis universalis a veteribus quibusdam philosophis, quos inter eminent Plato et Cicero, in votis habitæ et adumbratæ; quoniam ea est, quæ hominem primævæ integritati et dignitati restituit, ipsum disponit ac evehit ad altissimum illum finem intuendi Deum facie ad faciem, ac proinde primam Veritatem, in qua continentur omnes veritates: profundissima mysteria, quæ in humana natura latent, explicat; hominis menti illustrationem, voluntati vires ad bonum morale, cordi amorem et sacrificium confert, infundit, inspirat; imperium pacis et justitiæ violentiæ et belli imperio substituere amat et præcipit; veram æqualitatem et fraternitatem inter homines prosequitur, dum ad se vocat universum humanum genus, homines cunctos, cujusque nationis aut conditionis existant, in sinu suo excipiendo, immo et quærendo per suos ministros usque ad sanguinis effusionem.

§ II

De juribus Ecclesiae, hominumque officiis ex eis emanantibus.

Ex constitutione et natura Ecclesiae, superiori paragrapho expositis, difficile non est colligere, quænam sint præcipua jura, quæ ipsi competunt, ac proinde quænam sint hominis officia seu obligationes erga ipsam; cum obligatio seu officium, alterius partis juri necessario respondeat. Itaque

1.º Ecclesia jus habet prædicandi Evangelium ubique terrarum. Etenim, eo ipso quod Christus Ecclesiam constituit tamquam societatem religiosam universis hominibus necessariam ad vitam æternam, inest Ecclesiae jus divinum se ipsam propagandi ac diffundendi per cunctas mundi plagas et regiones, ut ab universis hominibus possit agnosci. Quin et ipsemet Christus jus hocce ac munus eidem expressis verbis injunxit, dum Apostolis dixit: *Euntes docete omnes gentes... docentes eos servare, quæcumque mandavi vobis.* Igitur, sive spectemus ordinationem et præceptum Christi, *cui data est omnis potestas in caelo et in terra*, sive spectemus finem et objectum foundationis Ecclesiae, doctrinam necessario credendam, atque præcepta servanda ad æternam hominum salutem, quæ non nisi prædicatione Evangelii cognosci et obtineri queunt, evidens fit, Ecclesiam sibi vindicare jus divinum ad prædicationem Evangelii quoad homines universos.

Huic juri Ecclesiae respondet, ex parte privatorum hominum, gravissima obligatio seu officium amplectendi fidem et mandata Christi, statim ac ea ut Christi agnoverint, vel agnoscere potuerint. Ex parte vero eorum, qui præsent aut regunt societatem civilem, respondet præterea officium non obsistendi prædicationi Evangelii, immo eandem protegendam ac fovendam; quæ quidem obligatio gravius urget Principes jam christianos, tum quia hoc obsequium debent Ecclesiae ob beneficia multiplicia, quæ ex eadem reportarunt et re-

portant, tum quia ex proprio officio tenetur protegere et fovere, quidquid in bonum subditorum cedit.

Præterea, ex præfato jure Ecclesiae derivatur ad ipsam et ad Principes catholicos jus expugnandi Principes eos, qui prædicationi Evangelii obsistunt. Nam si Ecclesia jus habet ubique, ac proinde in data natione, prædicandi fidem Christi, injuriam patitur ab eo, qui hocce violenter impedit, proindeque vicissim Ecclesia ejusque filii jure gaudent injuriam repellendi.

2.º Ecclesia jus habet condendi leges ad congruam societatis fidelium gubernationem, eorundemque spirituale bonum. Hæc potestas Ecclesiae collata est ab ipso Christo, ut constat apertissime in Sacra Scriptura, et consecrarium necessarium existit constitutionis et organismi Ecclesiae, quæ, utpote societas in suo ordine perfectissima, potestatem legislativam suæ naturæ respondentem necessario sibi vindicat, ita ut ejus leges, non modo vim præceptivam, sed coactivam quoque obtineant, quippe jus habet easdem sanciendo poenis spiritualibus, idque mandato et jure divino, prout ex Evangelio, et Apostolorum et doctrina, et factis, satis constat.

Cui sane Ecclesiae juri respondent ex parte membrorum ejus, cujuscumque sint conditionis: 1.º *officium obedientiæ* et submissionis; quoniam, si Ecclesia a Christo Domino potestatem legislativam accipit, Christi ordinationem transgrediuntur, qui ejus legibus non parent, ita ut, qui *Ecclesiam non audierit*, sive Princeps sit, sive simplex fidelis, haberi possit *sicut ethnicus et publicanus*. 2.º *Officium libertatis* ex parte magistratuum seu potestatis civilis. Et revera quidem, si fideles omnes, cujusvis sint gradus et conditionis, obedire tenentur legibus Ecclesiae, utpote ad bonum spirituale ipsorum ordinatis, potiori ratione tenebuntur ejus potestatem legislativam non impedire; quod enim ab ipso Christo Deo Ecclesiae collatum est, nulla auctoritate humana licite præpediri potest.

Inferitur ex his, injuriam in Christum ejusque Ecclesiam atque divina jura admittere, suoque officio deesse Principes

christianos, horumque ministros, qui Ecclesiae leges, decreta aut constitutiones circa fidem, mores, et disciplinam, publica reddi non sinunt, nisi in casibus, et quoad ea tantum, quae Ecclesia ipsa, vel Summi Pontifices ex privilegio vel gratia concessere.

3.º Ecclesia vendicat sibi jus divinum infallibilemque auctoritatem ad decernendum circa doctrinam fidei et morum, utpote *columna et firmamentum veritatis*, quoad conservandas, tuendas, interpretandas, definiendas veritates eas supernaturales, sine quibus Ecclesia a Christo fundata consistere nequit, et quarum ope homines ad spiritualem destinationem vitae praesentis et futurae praeveniunt et evehuntur. Exinde enascitur: 1.º officium quoad homines, sive privatos, sive publicos, fide divina credendi ejusmodi veritates ab Ecclesia propositas, easdemque ad praxim revocandi, dum mores spectant. 2.º Quoad Principes et magistratus catholicos enascitur officium cohibendi publicationem et diffusionem doctrinarum, quae veritatibus ab Ecclesia definitis et propositis adversantur; cum ejusmodi doctrinae cedant in nocumentum et perniciem subditorum, quorum bonum ipsi procurare tenentur, ac praeterea, qua *catholici* Principes, obedientiam, obsequium, et protectionem catholicae veritati debent.

4.º Ecclesia jus habet invigilandi ac in examen vocandi doctrinam publicam, ac proinde jus interveniendi in Universitatibus, Collegiis, aliisque locis, quae a suis membris frequentantur. Nam secus, nec congrue exercere potest jus divinum infallibiliter definiendi et declarandi veritatem circa fidem et mores; nec fideles sibi commissos in ordine ad aeternam salutem congrua ratione regere posset et pascere. Ergo injustitiae rei sunt, suoque officio erga Dei Ecclesiam deficiunt magistratus et Reges nationis catholicae, qui aut interdiciunt, aut non protegunt interventum Summi Pontificis et Episcoporum, quoad publicam doctrinam (*enseñanza pública*) seu juventutis instructionem. Profecto, praestandum id esset a christianis Principibus, non modo propter jus

Ecclesiae, sed et propter propriam utilitatem et animi gratitudinem. Propter propriam utilitatem; quia, ex doctrina et interventu Ecclesiae in publica instructione, homines discunt Principibus et magistratibus subjici et obedire, non propter timorem poenae, sed ex conscientiae imperio et persuasione, seditiones publicae proscribuntur, tumultus, perturbationes politicae, crimina vitantur. Propter animi gratitudinem; tum quia scientiarum initium, incrementum et evolutionem, indeficienter totisque viribus constanter Ecclesia catholica promovit, tum quia Universitates et Collegia scientiis dicata ab eadem vel foundationem, vel proventus, privilegia et beneficia, maxima ex parte acceperunt, prout historia luculenter testatur.

Infertur ex dictis, prorsus rejiciendum esse tamquam repugnans, non modo juribus Ecclesiae quoad sua membra, sed ipsi libertati sociali et politicae hominis, monopolium illud doctrinae (*monopolio universitario de la enseñanza*) quod Universitates hodiernae sibi arrogare contendunt, quasi infallibilitate doctrinali universim praeditae essent. Porro monopolium hocce universitarium ex duplici praesertim capite originem ducit: 1.º ex Protestantismo; qui ad vetus Caesarium vergit atque tendit, omnia civium jura, sive sacra, sive profana, in republicam ipsam, seu ejus praesidentem transferre satagens; 2.º ex rationalistarum ac impiorum hominum odio in Ecclesiam catholicam, quippe hac ratione salutarem ejus influxum in mentes et corde hominum ope instructionis ac educationis juventutis evacuare penitus optant.

5.º Ecclesia jus habet acquirendi, ac cum proprietatis dominio possidendi bona temporalia. Nam primo, si jus istud agnoscitur in aliis societatibus ac in individuis, potiori ratione agnoscendum est in Ecclesia Christi, quae perfectissima societas existit, majoremque independentiam ac perfectiorem organismum ex sua natura sibi vendicat. Deinde, Christi Ecclesia sine divino cultu consistere nequit; at cultus divinus, et sustentationem ministrorum, et templa, vasa,

aras, aliaque postulat, quæ sine possessione et dominio temporalium bonorum congrua ratione obtineri nequeunt. Ergo officium Regis et magistratus catholici est conservare et tueri us hocce Ecclesiæ acquirendi et possidendi temporalia bona. Quod si aliquando incommoda aliqua ex hoc promanare existimentur, remedium eis adhibere oportet non per vim aut ex propria auctoritate, sed de consensu ipsius Ecclesiæ, qui ab ea nunquam denegatur, dummodo Principis petitio rationi sit consentanea.

Atque ex his jam facile colliget quispiam sanæ mentis homo, *desamortizationem* illam, ut ajunt, bonorum Ecclesiæ, qua hodierni gubernantes maxime delectantur, nihil esse aliud quam veram ac violentam spoliationem adversus jura Ecclesiæ, ipsique naturali legi repugnantem; namque, ut Grotius ipse fatetur ¹, «dominium, ex qualicumque causa ortum sit, suos semper effectus habet, ex ipso jure naturali, ut, scilicet, auferri nequeat, nisi ex causis, quæ aut dominio insunt, aut ex dominorum facto ortum habent.»

Corollaria:

1.^m Ergo principium fundamentale relationum inter Ecclesiam et societatem civilem constituendum est in absoluta distinctione ac independentia, simul cum dependentia quadam relativa. Absolutam distinctionem et independentiam præ se ferunt, quatenus, utriusque origo immediata, finis, destinatio, ministri, media, sunt prorsus distincta. Dependentiam relativam, quatenus, sicut catholici homines ipsique ministri Ecclesiæ subjiciuntur legibus et magistratibus civilis societatis, cujus sunt membra, quoad temporalia atque justas leges civiles, ita vicissim magistratus ipsique Reges subjiciuntur legibus ac ministris Ecclesiæ, quoad negotia spiritualia.

2.^m Ejusmodi absoluta distinctio inter utramque potestatem, non modo profluit ex ipsa utriusque diversa natura, sed est veluti fundamentum, primaque conditio *sine qua non*

¹ *De Jure Belli et Pac.*, lib. 3.º, cap. II.

libertatis, tam individualis, quam politicæ ¹, quæ absque utriusque potestatis separatione et independentia periclitantur.

3.^m Principes igitur sæculares nullum *jus in sacra* sibi vendicant, aut vendicare possunt quoad catholicam Ecclesiam, nisi ex hujus aut privilegio, aut permissione. Quod si quidam recentiores pseudopolitici aut juriconsulti præfatum jus Principi adjudicant, theoriam istam hauserunt ex absurda illa maxima protestantica: *Cujus est regio, illius est religio*: quasi hæc ex mutatione regionis, vel voluntatis Principis mutanda esset, vel quasi spirituale corporali, internum

¹ Qua in re consentientes habemus Guizot, aliosque illustres politicos, et scriptores, quos inter Buchez hæc scribit: "On a essayé de nos jours de nier la nécessité de cette distinction, et l'on n'a pas vu qu'en le faisant on n'ait un des progrès, les plus positifs et le plus incontestables des temps modernes. Que résulterait-il, en effet, de la confusion de deux pouvoirs? En premier lieu, il arriverait, d'un côté, que la société religieuse perdrait son caractère d'universalité.... de l'autre, que les nations, privées du bien spirituel, isolées par leurs intérêts religieux comme par leurs intérêts politiques, retomberaient dans les sentiments d'hostilité et d'exclusion réciproque propres aux peuples anciens.... En fin, la garantie la plus puissante de la liberté de tous serait anéantie.... une même domination s'appesantirait sur l'âme et sur les corps, et tout recours serait enlevé au droit individuel. Ce que nous venons de dire n'est pas d'ailleurs une pure hypothèse fondée seulement sur des déductions logiques et dénués de preuves positives. L'expérience est faite, et le passé offre des exemples nombreux des faits que nous signalons; l'histoire du califat, surtout, en est la démonstration évidente..."

— Parmi les Etats chrétiens fondés sur des principes analogues, nous citerons la Russie. Si, dans ce pays, le moment de la décadence n'est pas arrivé, si l'expansion conquérante dure encore, la réunion des deux pouvoirs a néanmoins produit déjà un de ses effets: le despotisme barbare et impitoyable, qui chaque jour se manifeste à l'Europe par quelque iniquité nouvelle." *Encycl. du XIX siècle*, t. xx, pag. 286.